EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2010.6.14
KOM(2010)307 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

dėl 2005 m. sausio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005 dėl mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Bendrijos statistikos įgyvendinimo

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

dėl 2005 m. sausio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005 dėl mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Bendrijos statistikos įgyvendinimo

1. ĮŽANGA

Pagrindinis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005 dėl mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Bendrijos statistikos įgyvendinimo[1] tikslas – nustatyti bendrą sistemingo mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Europos Sąjungos statistikos rengimo sistemą ir kokybės standartus.

Reglamento (EB) Nr. 184/2005 12 straipsnyje nurodyta, kad Komisija iki 2010 m. vasario 28 d. pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai šio reglamento įgyvendinimo ataskaitą. Ataskaitoje visų pirma:

(1) apžvelgiama parengtos statistikos kokybė;

(2) įvertinama Sąjungos, valstybių narių, statistinės informacijos teikėjų ir naudotojų gautos statistinės informacijos nauda, lyginant su sąnaudomis;

(3) atsižvelgiant į gautus rezultatus nustatomos tobulintinos ir keistinos sritys;

(4) apžvelgiama Mokėjimų balanso komiteto veikla ir rekomenduojama, ar reikia iš naujo apibrėžti įgyvendinimo priemonių taikymo sritį.

Šioje ataskaitoje nagrinėjami svarbiausi Reglamento (EB) Nr. 184/2005 įgyvendinimo valstybėse narėse aspektai ir priemonės, kurių ėmėsi Komisija aukštai mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Europos statistikos kokybei užtikrinti.

2. ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

Priėmus Reglamentą (EB) Nr. 184/2005 priimti šie jo įgyvendinimo reglamentai:

(1) 2006 m. balandžio 18 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 601/2006, įgyvendinantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 184/2005 dėl duomenų perdavimo formato ir tvarkos[2];

(2) 2006 m. balandžio 18 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 602/2006, pritaikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 184/2005 atnaujinant duomenų reikalavimus[3];

---

1 OL L 35, 2005 2 8, p. 23.
2 OL L 106, 2006 4 19, p. 7.

(3) 2008 m. spalio 27 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1055/2008, kuriuo įgyvendinamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005 nuostatos dėl mokėjimų balanso statistikos kokybės kriterijų ir kokybės ataskaitų[4];

(4) 2009 m. rugpjūčio 5 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 707/2009, iš dalies keičiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 184/2005 dėl mokėjimų balanso, tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų Bendrijos statistikos nuostatas dėl duomenims keliamų reikalavimų atnaujinimo[5].

3. PAGRINDINIAI NAGRINĖJAMIEJI DUOMENŲ RINKINIAI

Mokėjimų balanso statistika – išsamios informacijos apie duomenis teikiančios šalies ir likusio pasaulio sektoriaus ekonomines operacijas šaltinis. Reglamentas (EB) Nr. 184/2005 susijęs su šių keturių duomenų rinkinių rengimu:

– išankstinių ketvirčio mokėjimų balanso įverčių (euro rodiklių);

– ketvirčio mokėjimų balanso;

– metų tarptautinės prekybos paslaugų;

– metų tiesioginių užsienio investicijų.

Eurostatas surenka iš valstybių narių kiekvieno iš šių duomenų rinkinių duomenis ir parengia ES suvestinius duomenis, skelbiamus kartu su atskirų valstybių narių duomenimis Eurostato interneto duomenų bazėje[6].

Paprastai pirmieji pagrindinių ketvirčio suvestinių duomenų (einamosios sąskaitos balanso ir paslaugų sąskaitos balanso) įverčiai parengiami 10 savaičių po ataskaitinio laikotarpio pabaigos. Antrieji įverčiai parengiami 15 savaičių po ataskaitinio laikotarpio pabaigos ir į juos įtrauktas platesnis mokėjimų balanso straipsnių rinkinys ir geografinis suskirstymas, sudarytas pagal pagrindinius ekonominius partnerius, visų pirma – svarbiausias išsivysčiusios ir besivystančios ekonomikos šalis.

Metiniai tarptautinės prekybos paslaugomis ir tiesioginių užsienio investicijų statistiniai duomenys skelbiami išsamiau. Metiniai tarptautinės prekybos paslaugomis duomenys skirstomi pagal išsamų paslaugų tipų ir 42 šalių sąrašą. Valstybės narės perduoda duomenis praėjus devyniems mėnesiams po ataskaitinio laikotarpio pabaigos; duomenys paskelbiami dar po maždaug dviejų mėnesių. Į metų tiesioginių užsienio investicijų statistinius duomenis įtraukiami srautų ir atsargų duomenys, suskirstyti pagal priemones, šalis partneres ir

---

3 OL L 106, 2006 4 19, p. 10. Reglamentu (EB) Nr. 602/2006 visų pirma siekta atnaujinti duomenims keliamus reikalavimus ir koreguoti suskirstymo, taip pat geografinio, lygmenį, siekiant kokybiškesnės mokėjimų balanso statistikos.

4 OL L 283, 2008 10 28, p. 3.

5 OL L 204, 2009 8 6, p. 3. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 707/2009 siekiama koreguoti mokėjimų balanso ketvirčio duomenims ir euro rodikliams keliamus reikalavimus, atnaujinti geografinį suskirstymą atsižvelgiant į naują geopolitinę padėtį, ir nustatyti veiklos suskirstymą pagal naują ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (NACE 2 red.).

6 Eurostato duomenų bazė http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database (2010 03 18).

ekonominę veiklą. Valstybės narės pateikia duomenis praėjus devyniems mėnesiams po ataskaitinio laikotarpio pabaigos; duomenys paskelbiami dar po maždaug dviejų mėnesių.

4. STATISTIKOS KOKYBĖ

Reglamento (EB) Nr. 184/2005 4 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės pateiktų Komisijai perduotų duomenų kokybės ataskaitą. Be to, 4 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad Eurostatui perduoti duomenys turi būti įvertinti pagal kokybės ataskaitas, padedant Mokėjimų balanso komitetui (toliau – MB komitetas).

Toliau pateikta analizė pagrįsta 2008 m. valstybių narių pateiktų duomenų naujausių kokybės ataskaitų rezultatais. Todėl joje neaptariami naujausi pokyčiai ir 2009 m. kai kuriose valstybėse narėse pastebėti teigiami kokybės pokyčiai.

4.1. Teikimas laiku

Teikimo laiku kriterijus yra susijęs su duomenų perdavimo terminų laikymusi.

Terminai nustatyti Reglamento (EB) Nr. 184/2005 I priede ir plačiau paaiškinti „Mokėjimų balanso vadove“[7] (pagalbiniame dokumente, kuriame apibūdinami techniniai duomenų perdavimo aspektai).

1 lentelėje nagrinėjamas mokėjimų balanso statistinių duomenų teikimas laiku[8]. Lentelėje parodyta, kad dauguma valstybių narių laikosi visiems duomenų rinkiniams nustatytų terminų, su labai retomis išimtimis, susijusiomis su dviem tiesioginių užsienio investicijų sritimis.

4.2. Eurostatui pateiktų duomenų aprėptis

Duomenų aprėpties kriterijus yra susijęs su tuo, ar visi Reglamente (EB) Nr. 184/2005 reikalaujami duomenys yra pateikti, atsižvelgiant į ataskaitinius laikotarpius ir suskirstymą pagal geografinę teritoriją, straipsnius ir veiklą. Aprėptis vertinama kaip pateiktų verčių skaičiaus dalis, atsižvelgiant į visų reikalaujamų verčių skaičių.

---

7 „Mokėjimų balanso vadovas“ (http://circa.europa.eu/Public/irc/dsis/bop/library?l=/sdds_bop_metadata/vademecum_2008pdf/_EN_1.1_&a=d), (2010 03 18).

8 Teikimas laiku vertinamas gerai, jei duomenys visada pateikiami iki nustatyto termino, patenkinamai – jei vėluojama vidutiniškai ne daugiau kaip penkias dienas, nepatenkinamai – visais kitais atvejais.

1 lentelė. Duomenų teikimas laiku

	Euro rodikliai	**Ketvirčio mokėjimų balansas**	**Tarptautinė prekyba paslaugomis**	**Tiesioginės užsienio investicijos. Srautai**	**Tiesioginės užsienio investicijos. Atsargos**
Terminas	***2 mėn. po ataskaitinio laikotarpio***	***3 mėn. po ataskaitinio laikotarpio***	***9 mėn. po ataskaitinio laikotarpio***	***9 (arba 21) mėn. po ataskaitinio laikotarpio[9]***	***9 (arba 21) mėn. po ataskaitinio laikotarpio***
Austrija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Belgija	gerai	gerai	gerai	gerai	**nepatenkinam**
Bulgarija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Kipras	gerai	gerai	gerai	gerai	**nepatenkinam**
Čekija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Danija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Estija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Suomija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Prancūzija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Vokietija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Graikija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Vengrija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Airija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Italija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Latvija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Lietuva	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Liuksemburgas	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Malta	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Nyderlandai	gerai	gerai	*patenkinamai*	gerai	gerai
Lenkija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Portugalija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Rumunija	gerai	gerai	gerai	**nepatenkinam**	**nepatenkinam**
Slovakija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Slovėnija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Ispanija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Švedija	gerai	gerai	gerai	gerai	gerai
Jungtinė Karalystė	*patenkinamai*	gerai	gerai	**nepatenkinamai**	**nepatenkinamai**

[9] Tiesioginių užsienio investicijų (ir srautų, ir atsargų) duomenis reikalaujama pateikti du kartus, nustatant du skirtingus terminus: vienas yra 9 mėnesiai po ataskaitinio laikotarpio pabaigos, kitas – 21 mėnuo po ataskaitinio laikotarpio pabaigos.

2 lentelė. Aprėptis

	Euro rodikliai	Ketvirčio mokėjimų balansas	Tarptautinė prekyba paslaugomis	Tiesioginės užsienio investicijos. Srautai	Tiesioginės užsienio investicijos. Atsargos
Austrija	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Belgija	išsami	išsami	išsami	išsami	*neišsami*
Bulgarija	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Kipras	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Čekija	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Danija	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Estija	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Suomija	išsami	išsami	*neišsami*	išsami	išsami
Prancūzija	išsami	išsami	*neišsami*	išsami	išsami
Vokietija	išsami	išsami	išsami	išsami	*neišsami*
Graikija	išsami	išsami	*neišsami*	išsami	išsami
Vengrija	išsami	išsami	*neišsami*	išsami	išsami
Airija	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Italija	išsami	išsami	*neišsami*	išsami	išsami
Latvija	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Lietuva	išsami	išsami	*neišsami*	išsami	išsami
Liuksemburgas	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Malta	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Nyderlandai	išsami	išsami	*neišsami*	*neišsami*	*neišsami*
Lenkija	išsami	išsami	išsami	*neišsami*	*neišsami*
Portugalija	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Rumunija	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Slovakija	išsami	išsami	*neišsami*	išsami	išsami
Slovėnija	išsami	išsami	*neišsami*	išsami	išsami
Ispanija	išsami	išsami	išsami	išsami	išsami
Švedija	*neišsami*	*neišsami*	*neišsami*	išsami	išsami
Jungtinė Karalystė	išsami	*neišsami*	*neišsami*	išsami	*neišsami*

Duomenys, būtini šiam rodikliui apskaičiuoti, nurodyti Reglamento (EB) Nr. 184/2005 I priede. 2 lentelėje šis rodiklis apibendrinamas[10], suskirstant pagal valstybes nares ir duomenų rinkinius.

[10] Aprėptis yra išsami, kai pateikiama daugiau nei 98 proc. reikalaujamų verčių, neišsami – jei reikalavimas įvykdomas iš dalies ir pateikiama mažiau nei 98 proc. verčių, o jei reikalavimas visai neįvykdomas, pažymima, kad duomenų nepateikta.

Visos valstybės narės bent iš dalies įvykdė reikalavimus ir nebuvo nei vieno visai nepateikto duomenų rinkinio. Didžioji valstybių narių dauguma pateikė visus keturis išsamius duomenų rinkinius arba tris iš keturių. Tik trys valstybės narės (Nyderlandai, Jungtinė Karalystė ir Švedija) daugumą duomenų rinkinių pateikė neišsamius.

Sudėtingiausias reikalavimas yra susijęs su tarptautine prekyba paslaugomis – tik šešiolika valstybių narių jį visiškai įvykdė.

4.3. Metodikos pagrįstumas

Metodikos pagrįstumo kriterijus yra susijęs su pripažintų tarptautinių standartų ir gairių laikymusi bei gerosios patirties taikymu.

Iš esmės visos valstybės narės laikosi tarptautinių standartų, nustatytų šiuose dokumentuose: Tarptautinio valiutos fondo (TVF) „Mokėjimų balanso vadove“ (5-asis leidimas, MBV 5); Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) „Tiesioginių užsienio investicijų lyginamuosiuose apibrėžimuose“ (3-iasis leidimas, TUI LA 3) ir Jungtinių Tautų (JT), Europos Komisijos, TVF, OECD, JT prekybos ir plėtros konferencijos (JT PPK) ir Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) „Tarptautinės prekybos paslaugomis statistikos vadove“. Nuokrypiai nuo šios metodikos nuolat stebimi nagrinėjant kokybės ataskaitas. Šiuos nuokrypius, siekdamos skatinti darnumą, svarsto MB komitetas ir Mokėjimų balanso darbo grupė.

Tarptautiniai standartai neseniai persvarstyti. 2008 m. lapkričio mėn. išleistas „Mokėjimų balanso vadovo“ 6-asis leidimas (MBV 6), 2008 m. balandžio mėn. pabaigtas „Tiesioginių užsienio investicijų lyginamuosiuose apibrėžimai“ 4-asis leidimas (TUI LA 4) ir 2010 m. vasario mėn. Jungtinių tautų statistikos komisija patvirtino atnaujintą „Tarptautinės prekybos paslaugomis statistikos vadovą“ (TPPST 2010).

Valstybės narės MB komitete jau susitarė koordinuotai įgyvendinti naujuosius standartus ir dėl to atitiktis (ir, atitinkamai, susijusių statistikos duomenų palyginamumas) turėtų pagerėti.

4.4. Stabilumas

Stabilumo kriterijus yra susijęs su tuo, kiek pradiniai įverčiai artimi galutinėms vertėms.

Stabilumą galima vertinti MB komitete sutartu rodikliu – vidutine absoliučiąja procentine paklaida[11]. 3 lentelėje pateikiami naujausi turimi šio rodiklio duomenys pagal pagrindinius Europos Sąjungos mokėjimų balanso straipsnius. Mažos vertės rodiklis reiškia didelį stabilumą. Daugelio straipsnių duomenys labai stabilūs, tačiau pajamų ir jų sudedamųjų dalių duomenys gan reikšmingai tikslinti, ypač darbuotojų atlyginimų ir pajamų iš tiesioginių investicijų atvejais. Šiuos straipsnius vertinti sudėtingiau nei daugelį kitų, todėl manoma, kad dėl paprastai naudojamų duomenų šaltinių juos labiausiai reikės tikslinti. Iš tiesų galutinės šių

---

[11] *Vidutinė absoliučioji procentinė paklaida* (VAPP) apibrėžiama taip:

$$MAPE = \frac{1}{N}\sum_{t=1}^{N}\left|\frac{X_f(t) - X_i(t)}{X_i(t)}\right|,$$

$X_f(t)$ – pradinis MB X straipsnio įvertis ataskaitiniu ketvirčiu t; $X_i(t)$ – naujausias turimas to paties MB straipsnio įvertis ataskaitiniu ketvirčiu t; N – duomenų stebėjimų skaičius per atitinkamą laiką (t. y. vienus metus; kadangi VAPP apskaičiuojamas ketvirčio duomenims, N lygus 4).

straipsnių vertės paprastai grindžiamos metinių tyrimų rezultatais, o pradinės – įverčiais, pagal kuriuos sunku parengti labai tikslius duomenis.

3 lentelė. ES suvestinių duomenų vidutinė absoliučioji procentinė paklaida

	Kreditas		**Debetas**	
	2006 m.	***2007 m.***	***2006 m.***	***2007 m.***
Einamoji sąskaita	*2,3%*	*2,9%*	*1,3%*	*1,5%*
- Prekės	0,1%	0,9%	0,4%	0,5%
- Paslaugos	0,7%	1,9%	1,4%	1,8%
Transportas	1,4%	2,3%	1,6%	4,5%
Kelionės	4,8%	3,2%	3,2%	2,8%
Kitos paslaugos	1,9%	1,5%	1,6%	0,9%
- Pajamos	9,3%	8,2%	6,9%	6,0%
Darbuotojų atlyginimai	11,4%	9,4%	6,7%	1,7%
Pajamos iš tiesioginių investicijų	22,3%	19,8%	20,4%	20,9%
Pajamos iš investicijų portfelių	3,8%	2,4%	4,1%	4,7%
Pajamos iš kitų investicijų	1,1%	2,8 %	2,0%	1,7%
- Einamieji pervedimai	10,5%	0,8%	5,8%	2,0%

4.5. Duomenų vidaus nuoseklumas

Pagal vidaus nuoseklumą nustatomas pateikto duomenų rinkinio darnumas, remiantis grynosiomis paklaidomis ir praleidimais, nors, iš principo, mokėjimų balanso sąskaitos yra subalansuotos. Todėl visų straipsnių suma turėtų būti lygi nuliui. Tačiau praktiškai dėl pirminių duomenų ir kompiliavimo netikslumų atsiranda klaidų. Grynosios paklaidos ir praleidimai nustatomi netiesiogiai, kaip sąskaitas subalansuojantis straipsnis. Kartais kompiliavimo paklaidos kompensuoja viena kitą, todėl iš šio likutinio straipsnio vertės nevisada galima daryti išvadas dėl bendro balanso tikslumo. Tačiau paprastai manoma, kad grynosios paklaidos ir praleidimai – tinkamas rodiklis mokėjimų balanso vidaus nuoseklumui vertinti.

4 lentelė. Vidutinė santykinė paklaida (2005–2007 m.)

Austrija	3%	**Vokietija**	6%	**Nyderlandai**	5%
Belgija	2%	**Graikija**	2%	**Lenkija**	4%
Bulgarija	9%	**Vengrija**	2%	**Portugalija**	7%
Kipras	3%	**Airija**	5%	**Rumunija**	3%
Čekija	2%	**Italija**	2%	**Slovakija**	2%
Danija	5%	**Latvija**	1%	**Slovėnija**	3%
Estija	2%	**Lietuva**	3%	**Ispanija**	2%
Suomija	6%	**Liuksemburgas**	1%	**Švedija**	7%
Prancūzija	13%	**Malta**	4%	**Jungtinė Karalystė**	4%

4 lentelėje parodyta 2005–2007 m. valstybių narių nustatyta vidutinė santykinė paklaida. Šis rodiklis pagrįstas grynosiomis paklaidomis ir praleidimais, ir taip pat nagrinėjamas kokybės

ataskaitose. Jis lygus grynųjų paklaidų ir praleidimų absoliučiosios vertės vidurkiui per nagrinėjamąjį laikotarpį (nustatoma kaip einamosios sąskaitos kredito ir debeto vidurkio dalis), nurodytam valstybės narės ketvirčio mokėjimų balanse. Iš esmės šis rodiklis turėtų būti nereikšmingas, nes paklaidos ir praleidimai turėtų būti lygūs nuliui. Daugumoje valstybių narių taip ir yra. Tik vienoje valstybėje narėje (Prancūzijoje) šio rodiklio vertė didesnė nei 10 proc., o šešiose – didesnė nei 5 proc.

5. MOKĖJIMŲ BALANSO STATISTIKOS NAUDA IR SVARBA

Reglamentu (EB) Nr. 184/2005 atsakyta į duomenų naudotojų poreikius. Šiame skirsnyje nagrinėjama, kaip naudojami šie statistiniai duomenys ir kokią naudą teikia mokėjimų balanso statistika.

Mokėjimų balanso statistiką intensyviai naudoja nacionalinės ir tarptautinės institucijos politikai formuoti. Šia statistiką naudoja Europos Komisija ir Taryba, Europos centrinis bankas (ECB) ir Eurosistema, TVF, Tarptautinių atsiskaitymų bankas, OECD, didžiųjų pramoninių šalių grupės (G3 ir G7).

Mokėjimų balanso statistika ir tarptautinių investicijų balansas – pinigų politikos stebėjimo priemonės. Kartu su kitais rodikliais prekybos prekėmis ir paslaugomis statistika naudojama infliacijos poveikiui ir tarptautinės paklausos eksportui ir, atitinkamai, bendrajam vidaus produktui, vertinti. Einamoji sąskaita ir tarptautinių investicijų balansas naudojami valiutų keitimo kurso tvarumui vertinti.

Be to, mokėjimų balanso statistika įtraukta į Europos Komisijos ir ECB skelbiamas atskirų valstybių narių, dar nesančių ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS) narėmis, konvergencijos ataskaitas.

Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SDESV) aiškiai kalbama apie mokėjimų balansą (pvz., 143 ir 144 straipsniuose) ir reikalaujama, kad Komisija nuolat teiktų Tarybai informaciją apie mokėjimų balanso padėties raidą valstybėse narėse, kurios nėra EPS narės.

Einamosios sąskaitos pokyčiai atskirose šalyse nagrinėjami atsižvelgiant į tų šalių konkurencingumą, o tiesioginių investicijų statistika naudojama šalies patrauklumui tirti.

Mokėjimų balanso statistika – svarbus kitų esminių statistinių duomenų apie ES reikšmingas statistines sritis šaltinis, pvz.,

- bendrojo vidaus produkto (įtraukiamos tarpvalstybinės prekybos prekėmis ir paslaugomis operacijos), įskaitant išankstinius įverčius, kuriems parengti būtini mėnesiniai mokėjimų balanso rodikliai;
- bendrųjų nacionalinių pajamų (įtraukiamos ir tarpvalstybinės prekybos prekėmis ir paslaugomis operacijos, ir pajamos);
- ES ir euro zonos ketvirčio sektorių sąskaitų likusio pasaulio sektoriaus sąskaita, įskaitant finansines sąskaitas.

Be pagrindinių suvestinių duomenų, tam tikriems naudotojams ypač svarbūs šie mokėjimų balanso straipsniai :

– kasmet Eurostato skelbiama išsami informacija apie tarptautinę prekybą paslaugomis svarbi vykdant prekybos derybas ir nustatant muitų politiką;

– Europos Komisija ir G8 valstybės pradėjo taikyti priemones emigrantų perlaidoms skatinti ir informacijai apie jas gerinti;

– mokėjimų balanso statistikos geografinis suskirstymas gali padėti stebėti ES ir trečiųjų šalių santykius;

– finansinių srautų sudėtis (tiesioginių investicijų, portfelių ir kitų investicijų atžvilgiu) padeda vertinti finansinį stabilumą.

MB komiteto nariai pripažįsta, kad priėmus Reglamentą (EB) Nr. 184/2005 padaryta pakeitimų, dėl kurių mokėjimų balanso statistikos kokybė pagerėjo keliais atžvilgiais:

– valstybių narių renkami mokėjimų balanso duomenys yra labiau suderinti;

– duomenų naudotojams pateikiama išsamesnė mokėjimų balanso statistika;

– ši statistika tapo patikimas teisinis pagrindas, pagal kurį valstybės narės gali rengti nacionalines statistikos programas;

– rečiau nesilaikoma duomenų teikimo terminų ir pateikti duomenys yra tikslesni.

6. MOKĖJIMŲ BALANSO STATISTIKOS SĄNAUDOS IR NAŠTA

Mokėjimų balanso statistinių duomenų rinkimo ir platinimo sąnaudas nustatyti gana sudėtinga. Daugelis duomenų šaltinių taip pat naudojami kitai statistikai rengti arba yra susiję su finansinių įstaigų ir įmonių atskaitomybe reguliavimo institucijoms. Todėl sunku atskirti konkrečias mokėjimų balanso statistinių duomenų rinkimo ir rengimo sąnaudas nuo visų duomenų, dažnai naudojamų kitoms reikmėms, rinkimo kitoms reikmėms sąnaudų. Be to, tam tikrose valstybėse narėse duomenis renka dvi skirtingos institucijos – nacionalinis centrinis bankas ir nacionalinė statistikos tarnyba, dėl to dar sudėtingiau patikimai įvertinti sąnaudas.

Pasikonsultavus su MB komiteto nariais įmanoma įvertinti mokėjimo balanso statistikos rengimo ir platinimo Europos Sąjungoje darbo sąnaudas. Jos yra apytiksliai 900 visos darbo dienos ekvivalentų. Šiuos išteklius galima paskirstyti daugmaž per visas mokėjimų balanso sritis. Daugiausia darbo išteklių reikalauja ketvirčio mokėjimų balansas (57 proc.), tarptautinė prekyba paslaugomis (23 proc.) ir tiesioginės užsienio investicijos (20 proc.). Ketvirčio mokėjimų balanso statistinių duomenų rengimui nemaža darbo jėga greičiausiai būtina dėl to, kad daugumai su finansinėmis sąskaitomis susijusiems statistiniams duomenims parengti reikia daug išteklių.

Apytiksliai nustatyta, kad papildomi veiksmai, būtini Reglamentui (EB) Nr. 184/2005 įgyvendinti, susiję tik su gana nedidele reikiamos darbo jėgos dalimi (apie 13 proc.).

Mokėjimų balanso duomenų reikia ir nacionalinėms reikmėms, todėl valstybės narės juos rinko ir prieš priimant Reglamentą (EB) Nr. 184/2005. Todėl šiam reikalavimui įgyvendinti nereikia daug papildomų išteklių.

Taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad nemažai Reglamento (EB) Nr. 184/2005 ir kitų nacionalinių ir tarptautinių organizacijų (visų pirma ECB ir TVF) reikalavimų iš dalies sutampa. Reglamentui (EB) Nr. 184/2005 įgyvendinti valstybių narių rengiami duomenys neatskiriami nuo kitų duomenų, rengiamų vykdant kitus duomenų teikimo reikalavimus.

Valstybės narės turi labai nedaug informacijos apie respondentams tenkančią naštą, susijusią su mokėjimų balanso duomenų rinkimu, ir jos nepakanka naštai įvertinti. Be to, reikėtų atsižvelgti į tai, kad ES lygmeniu pakeitus ribinę vertę, taikomą teikiant duomenis dėl tarpvalstybinių ekonominių operacijų (ją padidinus nuo 12 500 EUR iki 50 000 EUR), daugelyje valstybių narių buvo pakeistos mokėjimų balanso duomenų rinkimo sistemos. Prieš nustatant ribinę vertę daugelyje rinkimo sistemų buvo naudojami atsiskaitymų duomenys, renkami iš bankų ir mokėjimo paslaugų teikėjų. Dabar beveik visos duomenų rinkimo sistemos pagrįstos tiesioginiu duomenų teikimu ir (arba) tyrimais. Dėl šio pasikeitimo bankams ir finansiniams tarpininkams, kurie taikant atsiskaitymų sistemą buvo pagrindiniai duomenų teikėjai ir kurių statistinių duomenų teikimo prievolės dabar kur kas mažesnės, tekusi našta buvo perskirstyta įmonėms ir namų ūkiams. Klausimus, ar dėl šio perskirstymo taip pat sumažėjo našta visai sistemai ir kiek ji sumažėjo, reikėtų nagrinėti atskirai. Šiuo metu nėra pakankamai informacijos, kad būtų galima daryti išvadas.

7. TOBULINTINOS IR KEISTINOS SRITYS

Po 2 skirsnyje apibendrintų pakeitimų reglamentavimo srityje galima laikyti, kad iš esmės Reglamentas (EB) Nr. 184/2005 atitinka esamą padėtį. Duomenims keliami reikalavimai buvo pakeisti, siekiant tobulinti ES suvestinių duomenų apskaičiavimo metodiką. Be to, siekta pritaikyti geografinį suskirstymą prie pasikeitusios geopolitinės padėties, o veiklos suskirstymą – prie naujojo ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus NACE 2 red.

Reglamentą (EB) Nr. 184/2005 būtų galima toliau iš dalies keisti ir tobulinti šiais aspektais:

- Atnaujinti duomenims keliamus reikalavimus, susijusius su naujų tarptautinių standartų (MBV 6, TUI LA 4, TPPST 2010) priėmimu. Mokėjimų balanso rengėjai susitarė įgyvendinti naujuosius standartus 2014 m., kai bus priimti nauji nacionalinių sąskaitų standartai. Duomenims keliamus reikalavimus reikėtų pakeisti iki 2014 m., kad visos valstybės narės galėtų suderintai įgyvendinti naujuosius standartus.

- Kokybės ataskaitų, kurias reikia teikti pagal Reglamentą (EB) Nr. 184/2005, kokybės kriterijai yra nustatyti Reglamente (EB) Nr. 1055/2008. Jie truputį skiriasi nuo Reglamente (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos[12] 12 straipsnio 1 dalyje nustatytų kokybės kriterijų, todėl būtų galima juos atitinkamai atnaujinti. Taip pat gali reikėti pakeisti laikotarpius ir terminus, kad būtų galima geriau suderinti duomenų rengimo ciklą su kokybės ataskaitų rengimu.

[12] 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 223/2009 dėl Europos statistikos, panaikinantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB, Euratomas) Nr. 1101/2008 dėl konfidencialių statistinių duomenų perdavimo Europos Bendrijų statistikos tarnybai, Tarybos reglamentą (EB) Nr. 322/97 dėl Bendrijos statistikos ir Tarybos sprendimą 89/382/EEB, Euratomas, įsteigiantį Europos Bendrijų statistikos programų komitetą, OL L 184, 2009 3 31, p. 164.

– Komisija galėtų priimti Reglamento (EB) Nr. 184/2005 ir jo priedų įgyvendinimo priemones, vadovaudamasi naujomis SDESV numatytomis teisinėmis galimybėmis.

– Atnaujinti duomenims keliamus reikalavimus, nustatant tarptautinės prekybos paslaugomis statistinių duomenų rinkimą pagal tiekimo būdą, kaip nustatyta TPPST 2010, visų pirma dėmesį skiriant 4 būdui (tiekimas dalyvaujant fiziniams asmenims).

MB komiteto nariai pasiūlė tobulinti ir kitus aspektus, dėl kurių nereikėtų iš dalies keisti Reglamento (EB) Nr. 184/2005:

– Šiuo metu Eurostatui teikiami duomenų rinkiniai taip pat teikiami kitoms Europos institucijoms ir tarptautinėms organizacijoms, pvz., ECB, TVF ir OECD. Šie duomenų rinkiniai šiek tiek skiriasi, nes kiekviena organizacija gali reikalauti skirtingo išsamumo lygio. Naštą valstybėms narėms būtų galima labai sumažinti, jei visų tarptautinių organizacijų keliami reikalavimai duomenims būtų suderinti. Pasiekus šį tikslą būtų galima dar labiau supaprastinti duomenų teikimą, Eurostatui skiriant centro vaidmenį, kad jis perduotų iš valstybių narių gautus duomenis kitoms organizacijoms. Ši tvarka jau taikoma teikiant tarptautinės prekybos ketvirčio duomenis ECB ir ją būtų nesunku pritaikyti kitiems duomenų rinkiniams ir organizacijoms.

– Reikėtų skatinti statistikos institucijų dalijimąsi geriausia metodine patirtimi ir mikro bei makro duomenimis nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.

– Be to, statistikos reikmėms būtų galima pritaikyti 2008 m. vasario 12 d. Tarybos direktyvos 2008/8/EB, iš dalies keičiančios Direktyvos 2006/112/EB nuostatas, susijusias su paslaugų teikimo vieta[13], nuostatas. Taip būtų galima ES sukurti tarptautinės prekybos paslaugomis duomenų registravimo sistemą, panašią į jau naudojamą prekybos prekėmis sistemą.

8. MOKĖJIMŲ BALANSO KOMITETO VEIKLA

MB komitetas įsteigtas įsigaliojus Reglamentui (EB) Nr. 184/2005 ir pirmas jo posėdis, per kurį priimtos Komiteto darbo tvarkos taisyklės ir uždaviniai, įvyko 2005 m. liepos 8 d.

Komiteto uždaviniai yra šie:

– apibrėžti kokybės standartus ir nurodyti kokybės ataskaitų turinį bei teikimo laiką;

– padėti Europos Komisijai vertinti perduotų duomenų kokybę;

– apibrėžti formatą ir tvarką, pagal kuriuos valstybės narės pateikia reikalaujamus duomenis Europos Komisijai;

– imtis reikiamų priemonių Reglamentui (EB) Nr. 184/2005 derinti prie ekonominių ir techninių pokyčių;

[13] OL L 44, 2008 2 20, p. 11.

– prireikus, atnaujinti apibrėžtis ir duomenims keliamus reikalavimus (pateikimo terminus, duomenų srautų tikslinimą, išplėtimą ir panaikinimą, ir kt.).

Dėl Komiteto veiklos konsultuotasi su jo nariais ir gauta labai teigiamų atsiliepimų. 1 diagramoje parodyta, kad apie tris ketvirtadalius Komiteto narių mano, kad MB komiteto uždaviniai yra „daugiau nei patenkinami“. Per konsultacijas paaiškėjo, kad kai kure MB komiteto nariai mano, jog Komitetas turėtų aktyviau dalyvauti aptariant strateginius, koncepcinius ir metodinius klausimus. Kiti MB komiteto nariai mano, kad konkretūs MB komiteto uždaviniai yra daugiausia reglamentuojamojo pobūdžio ir neturėtų būti keičiami.

Nuo 2005 m. surengti šeši MB komiteto posėdžiai. Vieni iš pagrindinių MB komiteto pasiekimų:

– pareikšta nuomonė dėl visų šios ataskaitos 2 skirsnyje nurodytų įgyvendinimo priemonių;

– sutarta dėl kokybės ataskaitų standartų ir turinio;

– kasmet aptariama, kaip laikomasi Reglamento (EB) Nr. 184/2005 ir kokybės ataskaitų reikalavimų;

– aptartas ir patvirtintas koordinuotas požiūris į visus šiuo metu vykstančius metodinius pokyčius, taip pat naujų vadovų (MBV 6 ir TUI LA 4) ir ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus NACE 2 red. įgyvendinimas;

– aptarti pasikeitimai, susiję su 2001 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2560/2001 dėl tarptautinių mokėjimų eurais[14], kurį priėmus pasikeitė bankų statistinių duomenų teikimo ribinės vertės ir dėl to daugelyje valstybių narių labai pakeistos mokėjimų balanso duomenų rinkimo sistemos.

[14] OL L 344, 2001 12 28, p. 13.

1 diagrama. MB komiteto narių pasitenkinimas Komiteto uždavinių apibrėžtimi (nuo 1 iki 5, kai 1 – vertinu visiškai nepatenkinamai, 5 – vertinu labai patenkinamai)

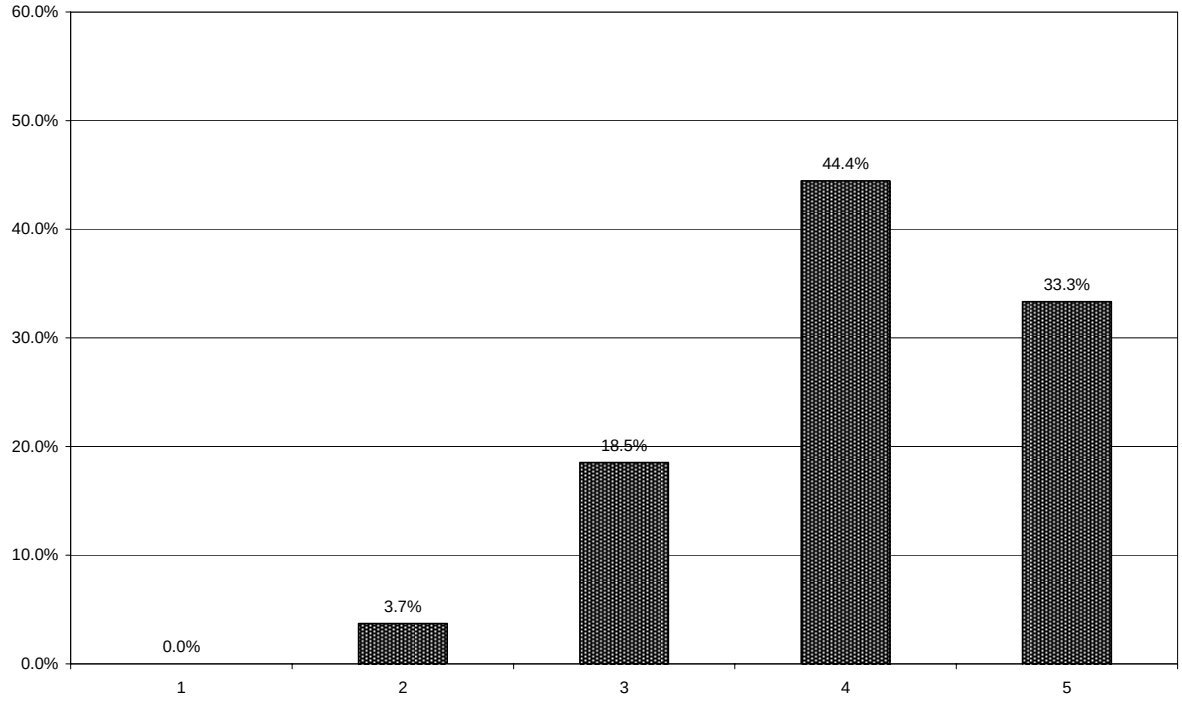

9. IŠVADOS

Įsigaliojus Reglamentui (EB) Nr. 184/2005 ES mokėjimų balanso statistika tapo labiau suderinta ir prieinama naudotojams. Be to, Reglamentas (EB) Nr. 184/2005 naudojamas kaip teisinis pagrindas nacionalinėms statistikos programoms rengti. Įvairių rengiamų duomenų kokybę atidžiai stebi MB komitetas.

Atsižvelgiant į šioje ataskaitoje pateiktus faktus, artimiausiais metais gali būti svarstoma iš dalies keisti Reglamento (EB) Nr. 184/2005 nuostatas, susijusias su tam tikrais aptarimų metu nustatytais aspektais:

- pagal naujus tarptautinius standartus atnaujinti duomenims keliamus reikalavimus ;
- kokybės ataskaitų rengimą suderinti su Eurostato požiūriu į kokybę ir Reglamentu (EB) Nr. 223/2009, pakeičiant kokybės kriterijus;
- Komisijai priimti Reglamento (EB) Nr. 184/2005 įgyvendinimo priemones, vadovaujantis naujomis SDESV numatytomis teisinėmis galimybėmis.

Be to, būtų galima dar glaudžiau bendradarbiauti su ECB (Statistikos GD) ir kitomis tarptautinėmis organizacijomis, pvz., TVF ir OECD, siekiant racionalizuoti ir suderinti duomenims keliamus reikalavimus , Eurostatui patikint centro vaidmenį.

Prieš pateikiant atitinkamus pasiūlymus bus tinkamai atsižvelgta į MB komiteto diskusijas ir nuomonę.